

Innovations and advanced foreign experiences in teaching the module “Articular image, character, type”

Nilufar USAROVA¹

Kokand State Pedagogical Institute

ARTICLE INFO

Article history:

Received March 2023
Received in revised form
15 April 2023
Accepted 25 April 2023
Available online
15 May 2023

Keywords:

education,
technological tools,
games,
methods,
innovative lessons.

ABSTRACT

This article discusses the importance of fiction in human life, as well as innovative ideas for teaching the module “Artistic Image, Character, Type”. In addition, the article provides examples of advanced foreign experience in this area.

2181-1415/© 2023 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol4-iss3/S-pp216-221>

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

“Badiiy obraz, xarakter, tip” modulini o‘qitishga doir innovatsiyalar va ilg‘or xorijiy tajribalar

ANNOTATSIYA

Kalit so‘zlar:

ta’lim,
tehnologik vositalar,
o‘yinlar,
metodlar,
innovatsion darslar.

Ushbu maqolada badiiy adabiyotning qanchalar inson hayotida ahamiyatga ega ekanligi, shuningdek, “badiiy obraz, xarakter, tip” modulini o‘qitishga doir innovatsion g‘oyalar berilgan. Shuningdek, maqolada ilg‘or xorijiy tajribalarga ham misol ko‘rishimiz mumkin.

Инновации и передовой зарубежный опыт обучения модулю «Художественный образ, персонаж, тип»

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:
обучение,
технологические средства,
игры,
методики,
инновационные уроки.

В данной статье рассматривается значение художественной литературы в жизни человека, а также новаторские идеи по обучению модулю «Художественный образ, персонаж, тип». Кроме того, в статье приводятся примеры передового зарубежного опыта в данной области.

¹ Lecturer, Kokand State Pedagogical Institute.

Hozirgi kunda ta'lim jarayonida interfaol usullar (innovatsion pedagogik va axborot texnologiyalari)dan foydalanib, ta'limning samaradorligini ko'tarishga bo'lgan qiziqish, e'tibor kundan-kunga kuchayib bormoqda. Zamonaviy texnologiyalar qo'llanilgan mashg'ulotlar talaba (yoki o'quvchi)lar egallayotgan bilimlarni o'zlarini qidirib topishlariga, mustaqil o'rganib, tahlil qilishlariga, hatto xulosalarni ham o'zlarini keltirib chiqarishlariga qaratilgan. O'qituvchi bu jarayonda shaxs va jamoaning rivojlanishi, shakllanishi, bilim olishi va tarbiyalanishiga sharoit yaratadi, shu bilan bir qatorda, boshqaruvchilik, yo'naltiruvchilik vazifasini bajaradi. Bunday o'quv jarayonida talaba (yoki o'quvchi) asosiy figuraga aylanadi.

Innovatsion texnologiyalar pedagogik jarayon hamda o'qituvchi va talaba (yoki o'quvchi) faoliyatiga yangilik, o'zgarishlar kiritish bo'lib, uni amalga oshirishda, asosan, interfaol uslublardan foydalaniladi. Zamonaviy sharoitda talabalarning o'quv-bilish faoliyklarini kuchaytirish, o'qitish sifatini oshirish va samaradorligini yaxshilash maqsadida innovatsion xarakterga ega ta'lim shakllaridan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Bugungi kunda amaliy o'yinlar, muammoli o'qitish, interfaol ta'lim, modulkredit tizimi, masofali o'qitish, blended learning (aralash o'qitish) va mahorat darslari ta'limning innovatsion shakllari sifatida e'tirof etilmoqda.

Ta'limning innovatsion xarakterga ega ushbu shakllaridan biri amaliy o'yinlar bo'lib, dastlab "o'yin" tushunchasining mohiyatini anglab olish talab etiladi. O'yin - kishilik faoliyatining muhim turi hamda ijtimoiy munosabatlar mazmunining bolalar tomonidan imitatziyalash (ko'chirish, taqlid qilish) asosida o'zlashtirish shakli sanaladi. O'yin olimlar tadqiqotlariga ko'ra mehnat va o'qish bilan birgalikda faoliyatning asosiy turlaridan biri hisoblanadi.

Ta'lim amaliyotida amaliy-innovatsion xarakterga ega o'yinlardan samarali foydalanilmoqda. Amaliy o'yinlar – muayyan amaliy harakatlarning tashkil etilishini imitatziyalash imkoniyatini beradigan o'yinlar.

Ta'lim amaliyotida qo'llaniladigan amaliy o'yinlar o'z-o'zidan didaktik xususiyat kasb etadi, shu sababli ular ko'p holatlarda "didaktik o'yinlar" deb yuritiladi.

Kishilik tarixiy taraqqiyotining barcha davrlarida ham o'yin sub'yekt faoliyatining eng birinchi va muhim turi sifatida tan olingan. Binobarin, shaxs faoliyatining muhim turlari – mehnat, o'qish bilan birga o'yin ham uning shakllanlanishi va rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. O'yinlar vositasida katta avlod tomonidan to'plangan hayotiy tajriba, o'zlashtirilgan bilim, turmush tarzi va ijtimoiy munosabat asoslari, madaniy qadriyatlar yosh avlodga izchil uzatib kelingan. O'yin shaxsnинг tarbiyalash, rivojlantirish, unga ta'lim berish xususiyatlariga ega. Mavjud xususiyatlari tufayli o'yinlar qadim-qadimdan xalq pedagogikasining muhim asoslardan biri bo'lib kelmoqda. Bevosita o'yinlar bolalarda idrok, sezgi, xotira, tafakkur, nutqni rivojlantirishga yordam berish orqali ularni ma'naviy-axloqiy, aqliy, jismoniy va estetik jihatdan tarbiyalashga xizmat qiladi. Maktabgacha yoshdagi bola o'yin faoliyatida o'qish va mehnatga tayyorlanadi. Yosh ulg'aygan sari o'yinning roli biroz kamayib boradi. O'yinlarning tarbiyaviy ahamiyati bolaning butun hayoti davomida saqlanib qoladi.

Agarda jismoniy xatti-harakatlarni rivojlantirishga xizmat qiladigan o'yinlar bolalarda chaqqonlik, epchillik, chidamlilik, qat'iylikni tarbiyalasa, intellektual, konstruksiyali o'yinlar ularni o'ylashga, fikrlashga, mantiqiy tafakkur yuritishga o'rgatadi.

O'yin inson hayotining hayotining har bir davri uchun uning ruhiy rivojlanishini belgilovchi etakchi faoliyat turi hisoblanadi. Faqat o'yinda va o'yin orqali bola voqelikni, shu jumladan, kishilar ijtimoiy munosabatlarini, hulqini, xatti-harakatlarini bilib oladi.

Tarixiy taraqqiyot jarayonida o'yin nafaqat bolalar, balki kattalar hayotidan ham alohida o'rin egallahga muvaffaq bo'lindi. Zamонавиy sharoitda intellektual, kompyuter, iqtisodiy, harbiy, kasbiy, sport va maishiy hordiq chiqarishga ko'maklashadigan o'yin modellari ham kattalar orasida keng ommalashgan. O'yining mohiyati va tuzilishi ma'lum ko'nikma, malaka, qobiliyat va sifatlarning har bir ishtirokchida butun o'yin davomida shakllanishini ta'minlaydi. Ta'lim jarayonda o'yin texnologiyalaridan foydalanishda o'qituvchi pedagogik vazifalarini ssenariyda aniq ifodalay olishi zarur. O'yin faoliyatining psixologik mexanizmlari shaxsning o'zini namoyon qilish, o'zining hayotda o'rnini belgilash, o'zini o'zi boshqarish, o'z imkoniyatlarini amalga oshirishdan iborat asosiy ehtiyojlarni qondirish imkoniyatini yaratadi. O'yin ijtimoiy tajribalarni o'zlashtirish va qayta yaratishga yo'nalgan vaziyatlarda, faoliyat turi sifatida belgilanadi hamda o'yin jarayonida shaxsning o'z xulqini boshqarishi shakllanadi va takomillashadi.

O'quv faoliyatining asosiy motivi – bu o'quv-bilish motivi bo'lsa, o'quv faoliyatining eng muhim motivatsiyasi esa talabada o'zi tanlagan va asoslarini o'zlashtirayotgan kasbga bo'lgan qiziqishi sanaladi. Talaba o'quv jarayonidagi egallagan bilimlaridan, kasbiy malakalari va ko'nikmalaridan hissiy jihatdan qoniqa olishi lozim. Bu vazifani hal qilishda o'qitish jarayonida o'yinli texnologiyalardan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi. O'yinli texnologiyalar, shuningdek, talabalarning ijodiy qobiliyatni va kreativ tafakkurini o'stiradi. Pedagogik maqsadda foydalanilayotgan o'yinlar o'yin texnologiyalari deb nomlanadi. O'yin texnologiyalari (o'yin ta'limi) – ijtimoiy tajribalarni o'zlashtirishning barcha ko'rinishlari: bilim, ko'nikma, malaka hamda hissiy-baholovchi faoliyat jarayonini hosil qilishga yo'naltirilgan shartli o'quv vaziyatlarini ifodalovchi shaxsga yo'naltirilgan ta'lim (pedagogik texnologiya) turlaridan biri. O'yin texnologiyalari ta'lim oluvchilarni muayyan jarayonga tayyorlash, ularda ma'lum hayotiy voqelik, hodisalar jarayonida bevosita ishtirok etish uchun dastlabki ko'nikma, malakalarni hosil qilishga xizmat qiladi. Ta'lim jarayoni ishtirokchilari (masalan, ta'lim oluvchilar, otanonalar, pedagogik jamoa a'zolari, ta'lim muassasalarining rahbarlari, jamoatchilik tashkilotlarining vakili va boshq.) sifatida turli rollarni bajarish talaba (o'quvchi)larga pedagogik faoliyat mazmuni bilan yaqindan tanishish imkoniyatini yaratish asosida ma'lum faoliyatni samarali tashkil etishga nazariy, amaliy va ruhiy tayyorgarlikka erishish nuqtai nazaridan yordam beradi.

Har qanday o'yinlar kabi pedagogik jarayonlarda foydalaniladigan o'yinlar ham o'zining aniq maqsadi va natijasiga ega bo'ladi.

Ta'lim muassasalarida ko'p holatlarda rolli va kasbiy xarakterga ega ishbilarmonlik o'yinlaridan foydalaniladi. Muhimi pedagogik maqsadlarda qo'llaniladigan o'yinli texnologiyalarining asosini talabalarning faollik va tezkorlikka asoslangan faoliyati tashkil etadi.

Pedagogik o'yinlar yangi o'quv materialini o'zlashtirish, mustahkamlash, talabaning ijodiy qobiliyatini rivojlantirish, umumiy kasbiy tayyorgarlik ko'nikma, malakalarini shakllantirish kabi masalalarni echishga qaratiladi. Ular yordamida talabalar turli holatlardan o'quv materialini tushunish, uning negizida ma'lum ko'nikma, malaka va sifatni o'zlashtirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Didaktik o'yinlar – o'rganilayotgan ob'yeqt, hodisa, jarayonlarni modellashtirish asosida o'quvchilarning bilishga bo'lgan qiziqishlari, faolliklarini oshiradigan o'quv faoliyati turi hisoblanadi.

Syujetli o'yinlar – pedagogik voqelik, hodisalar bayonining muayyan izchilligi va unda ishtirok etayotgan shaxslar faoliyatining o'zaro bog'liqligiga asoslangan o'yinlar sanaladi.

Rolli o'yinlar – ma'lum bir shaxsning vazifa va majburiyatlarini bajarishdagi ruhiy holati, xatti-harakatlar mohiyatini olib berishga yo'naltirilgan o'yinlar, ularda rollar majburiy mazmuni bilan taqsimlanadi.

Ishbilarmonlik o'yinlari – ma'lum faoliyat, jarayon yoki munosabatlar mazmunini yoritish, ularni samarali, to'g'ri, oqilona uyushtirishga doir ko'nikma, malaka hamda sifatlarni o'zlashtirish maqsadida tashkil etiladigan o'yinlar.

Imitatcion o'yinlar – ishlab chiqarish korxonalari, ish o'rirlari, firmalar, tashkilotlarda xodimlar tomonidan amalga oshiriladigan faoliyatni imitatziyalash (taqlid qilish, ko'chirish) asosida talabalarni muayyan amaliy yoki kasbiy faoliyatga samarali tayyorlashga yo'naltiradigan o'yinlar.

Dramatik o'yinlar (psixologik va ijtimoiy dramalar) – psixologik hamda ijtimoiy masalalarni hal qilishga yo'naltirilgan o'yinlar bo'lib, ular tashkil etilishi, metodik xususiyatlariga ko'ra rolli va ishbilarmonlik o'yinlariga yaqin. Barcha o'yinlarda bo'lgani kabi pedagogik o'yinlar jarayonida ham ishtirokchi-talabalar faol holatda bo'ladi, sheriklari bilan o'zaro munosabatga kirishadi, shuningdek, o'z qarashlarini sheriklariniki bilan taqqoslash, jamoa bilan zarur munosabatni o'rnatish orqali o'zini o'zi o'rganadi.

Senariy va uning mohiyati muhim ahamiyatga ega. Zero, aynan ssenariygina tegishli ta'lim, tarbiyaviy va rivojlantiruvchi maqsadlarga erishish imkoniyatini ta'minlaydi. O'qituvchilar o'yin senariylarini tayyorlashga alohida e'tibor qaratishlari, ssenariyni tayyorlash malakasiga ega bo'lishlari zarur.

O'yin texnologiyalarining metodik ta'minoti loyiha, o'yinning mezonlari, ish qog'ozlari (metodik ko'rsatmalar), o'yin mohiyatini yorituvchi hujjatlar (ssenariy) kabilardan iborat. Pedagogik jarayonda qo'llaniladigan o'yinlar subyekt faoliyatini taqozo etadigan hamda mashina (masalan, komputer) o'yinlari tarzda farqlanadi. O'yinlar chog'ida turli vositalar (komputer, imitatcion trenajyorlar, sport anjomlari (koptok, arqon, halqa), xomashyolar (plastlin, yumshoq o'yinchoqlarni yasash uchun materiallar, rangli qalamlar, ish qog'ozlari, o'yinchoqlar, legolar, konstruksiyalar, dekoratsiyalar va boshqalar kerak bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdikarimovich, I. E. (2022). THE LEXICONS DESCRIBING PROFESSIONS USED IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES. Open Access Repository, 8(11), 156-159.
2. Abdikarimovich, I. E. (2022). PROFESSION-SPECIFIC LANGUAGE TOOLS THAT IMPLEMENT THE VOCATIONAL LEXICON CATEGORY. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(12), 1869-1872.
3. Abdikarimovich, I. E. (2022). ISSUES OF LINGUOCULTURAL STABILIZATION OF PROFESSIONAL LEXICON IN DIFFERENT LANGUAGES. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(11), 554-557.
4. Elyorjon, I., & Avazjon o'g'li, I. A. (2023). PRAGMATIC ASPECTS OF CONTOUR SPEECH. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHЛИLI ONLAYN ILMIY JURNALI, 3(2), 73-77.
5. Imomov, E. (2022). SOME COMMENTS ON PROFESSIONAL VOCABULARY IN THE LANGUAGES. Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal, 2022(3), 143-151.
6. Половина, Л. В. (2023). Оксюмороны в речи и художественной литературе. In СОВРЕМЕННЫЕ НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ: АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ, ДОСТИЖЕНИЯ И ИННОВАЦИИ (pp. 116-118).
7. Polovina, L. V. (2021). Working with multi-root antonyms-adjectives in russian language lessons. Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities, 11(11), 515-518.

8. Улмасова, Д., & Половина, Л. В. (2022). СЕМАНТИЧЕСКАЯ ОППОЗИЦИЯ «ДОБРО-ЗЛО» И СПОСОБЫ ЕЁ ВЫРАЖЕНИЯ В СОВРЕМЕННОМ РУССКОМ ЯЗЫКЕ. *Yosh Tadqiqotchi Jurnali*, 1(2), 132-136.
9. Polovina, L. V. (2022). Features of the Study of Subordinate Tense in Schools with the Uzbek Language of Instruction. *Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture*, 3(11), 109-114.
10. Половина, Л. В. (2022). Роль И Место Самостоятельной Работы В Образовательном Процессе Вуза. *Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture*, 3(11), 265-269.
11. Половина, Л. В. (2019). РАЗВИТИЕ МЕТГОДИКИ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ У СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВУЗОВ. Актуальные научные исследования в современном мире, (3-5), 74-76.
12. Половина, Л. В. (2019). РАЗВИТИЕ МЕТГОДИКИ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ У СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВУЗОВ. Актуальные научные исследования в современном мире, (3-5), 74-76.
13. Половина, Л. В. (2019). РАЗВИТИЕ МЕТГОДИКИ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ У СТУДЕНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВУЗОВ. Актуальные научные исследования в современном мире, (3-5), 74-76.
14. Polovina, L. V. (2023). THE PHENOMENON OF PERIPHRAESIS IN MODERN RUSSIAN LANGUAGE. *Open Access Repository*, 9(2), 94-98.
15. Ghulomovna, K. Z. (2022). REGARDING THE CLASSIFICATION OF PHRASEOLOGICAL UNITS IN ENGLISH. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(11), 1172-1175.
16. Gulomovna, K. Z., & Inomovna, I. H. (2019). Project Method in Teaching English. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*, 7.
17. Alimsaidova, S. A. (2021). Principles of the formation of socialingvistic competence of students of secondary schools (with the English language of instruction) SCOPUS Psychology and education. Come on.
18. Alimsaidova, S. A. (2017). The place of pedagogical technologies in teaching at the university International scientific journal "Young Scientist".
19. Alimsaidova, S. A. (2015). Didactic principles in teaching a non-native language International scientific journal "Young Scientist".
20. Sayyora, A. (2022). SPEECH SAMPLES AS ONE OF THE EFFECTIVE WAYS OF ENRICHING SCHOOLCHILDREN'S SPEECH. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 11(12), 404-406.
21. Sayyora, A. (2022). SPEECH SAMPLES AS ONE OF THE EFFECTIVE WAYS OF ENRICHING SCHOOLCHILDREN'S SPEECH. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 11(12), 404-406.
22. Malika, R. (2021). EFFECTIVE WAYS OF COMMUNICATIVE LANGUAGE TEACHING ISSN: 2249-7137 Vol. 11.
23. Rajapova, M. (2021). PRINCIPLES OF COGNITIVE METAPHOR AND ALLEGORY IN DISCOURSE. *Scienceweb academic papers collection*.
24. Rajapova, M. (2022). Allegorical Means Specific to Oral Speech. *Scienceweb academic papers collection*.
25. Rajapova, M. (2022). Linguocultural Features of Allegorical Means Used in the Literary Text. *Scienceweb academic papers collection*.

26. Попова, Е. И. (2019). Семантическая обусловленность переносного употребления временных форм русского глагола. Актуальные научные исследования в современном мире, (2-3), 99-104.
27. Popova, E. I. (2022). The Principle of Philology and Philological Analysis of the Word. International Journal of Social Science Research and Review, 5(8), 165-169.
28. Попова, Е. И. (2020). РОЛЬ ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА В ФОРМИРОВАНИИ ЛИЧНОСТИ ЧИТАТЕЛЯ. In Система непрерывного филологического образования: школа-колледж-вуз. Современные подходы к преподаванию дисциплин филологического цикла в условиях полилингвального образования (pp. 73-77).
29. Попова, Е. И. (2018). ТРАНСПОЗИЦИОННЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ УПОТРЕБЛЕНИЯ ФОРМ БУДУЩЕГО ВРЕМЕНИ. Интернаука, 12, 57.
30. Goncharova, N. V. (2022). The Motive of Prayer, Passion and Gratitude in A. Kuprin's Novella "Garnet Bracelet" And S. Zweig's Novella "Letter of a Stranger. Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture, 3(12), 19-22.
31. Гончарова, Н. В. (2022). Образ Москвы В Поэме МЮ Лермонтова «Песня Про Царя Ивана Васильевича, Молодого Опричника И Удалого Купца Калашникова». Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture, 3(11), 378-382.
32. Goncharova, N. V. (2022). The Union of Nature and Conscience in F. Dostoevsky's Novel "Crime and Punishment". International Journal of Social Science Research and Review, 5(7), 167-171.
33. Гончарова, Н. В. (2018). Роль древнерусской литературы в формировании высоконравственной личности. In Молодежь и наука: реальность и будущее (pp. 519-520).
34. Гончарова, Н. В. (2016). Формирование навыков и умений анализа художественного текста в вузе. In Молодежь и наука: реальность и будущее (pp. 300-301).
35. Yakubovna, U. N. (2022). FEATURES OF TEACHING LEXICAL SKILLS IN THE CLASSROOM. INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429, 11(09), 169-174.
36. Usarova, N. Y., & Nazarov, G. A. K. (2022). The use of borrowed words in language norms. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), 2(10), 237-240.
37. Nazarova, R., Usarova, N., & Kadirova, D. (2021). A general description of the appearance of the writing. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(3), 764-768.
38. Rahimovna, N. R., Yakubovna, U. N., & Murotjonovich, U. G. (2023). The Peculiarities Of Riddles In Linguistics. Journal of Positive School Psychology, 901-905.
39. Usarova, N., & Mirzakarimova, M. (2022). THE IMPORTANCE OF ENGLISH SPEAKING METHODS IN ELEMENTRY SCHOOLS. Академические исследования в современной науке, 1(19), 334-336.
40. Usarova, N. (2022). RECEPTIVE AND PRODUCTIVE SKILLS IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING. Академические исследования в современной науке, 1(19), 337-340.
41. Osarova, N. (2022). GAME AS AN ACTIVITY AT THE FOREIGN LANGUAGE LESSON AS ONE OF THE BASIC WAYS OF LEARNING ENGLISH AT PRIMARY SCHOOL. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(11), 1110-1116.
42. Yakubovna, N. S. M., & Sirojiddin, S. (2022). General Methods Of Word Acquisition. Journal of Positive School Psychology <http://journalppw.com>, 6(11), 1605-1609.
43. O'sarova, N. (2021). THE ROLE OF GAMES IN THE LANGUAGE TEACHING LESSONS. Журнал иностранных языков и лингвистики, 2(3).